

Arbeidsdepartementet

Pb 8019 Dep.
0030 Oslo

Oslo, 13.okt. 2010

Vår ref.: 7-048.1/VW/SS
Saksbehandler: Maija Juva
Deres ref.: 200704148

Høringsuttalelse vedrørende NOU 2010:5 Aktiv deltakelse, likeverd og inkludering - et helhetlig hjelpemiddeltilbud

Nasjonalforeningen for folkehelsen viser til mottatt høringsbrev datert 16. juni 2010, og takker for muligheten til å avgi høringsuttalelse i denne saken.

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en landsomfattende frivillig, humanitær organisasjon som arbeider for å bedre folkehelsen gjennom forskning, forebyggende tiltak og helsepolitisk arbeid. Nasjonalforeningen er interesseorganisasjonen for personer med demens og deres pårørende. Nasjonalforeningens Demenslinje mottar årlig nærmere 2500 henvendelser, og vi har 130 lokale demensforeninger fordelt over hele landet.

En av de største samfunnsutfordringene i årene framover er økningen i antall eldre og dermed personer med demens. Økt levealder øker forekomsten av demens. I dag er over 70 000 personer rammet av sykdommen. Dette tallet vil bli fordoblet innen 2040.

Demens er forårsaket av sykdom i hjernen og fører til varig svekkelse. Sykdommen utvikler seg oftest gradvis. Demens skaper som regel store vanskeligheter både for den som rammes og for pårørende. Etter hvert som sykdommen utvikler seg vil den demenssyke ha behov for stadig mer pleie og tilrettelagt hjelp for å mestre sin hverdag.

Generelt

Nasjonalforeningen for folkehelsen støtter utvalgets syn på hovedutfordringene som ansvarlige myndigheter har med hensyn til hjelpemiddelsystemet. Men vi stiller oss kritiske til utvalgets forslag til hvordan dette skal organiseres, både mht lovendring og hvem som skal stå som ansvarlig for utdeling og oppfølging av hjelpemidlene.

Vi er opptatt av at personer med demens skal oppleve økt brukermedvirkning. Det skal være enkelt å få oppdatert informasjon og tilbud om hjelpemidler. Utlevering av hjelpemiddel som er tilpasset den enkeltes sykdomsutvikling, skal skje når det er behov for det. Tilrettelagt opplæring skal automatisk følge med.

Forslag om lovendringer

Utvalget mener at plasseringen av et særskilt ansvar for stønader til hjelpemidler i folketrygdloven skaper uklarheter og gråsoner. Vi er enige i at det er en fordel for brukeren at brukerens rett til stønad til hjelpemidler er en integrert del av helse- og sosialtjenestene, men vi er kritiske til at ansvaret for hjelpemidler overføres fra staten til flere ulike lovverk. En oppdeling av retten til hjelpemidler i ulike lovverk vil føre til en enda mer uoversiktlig hverdag for personer med demens og deres pårørende og

for kommunen. Demens er en progredierende sykdom og det er derfor behov for rask saksbehandling for den enkelte. En oppdeling av lovverket vil føre til mer koordinering og administrering for både brukeren og saksbehandlere, og dermed føre til enda lenger ventetid for den som har behov for hjelpemidler.

Økt kommunalt ansvar for basishjelpemidler i dagliglivet

Utvalget foreslår at kommunene skal få et større ansvar for hjelpemidler i dagliglivet og at økonomiske ressurser overføres fra NAV til kommunene gjennom rammefinansiering. En slik løsning er basert på tillit til kommunenes evne til å prioritere for ulike brukergrupper, deriblant personer med demens. Vi er bekymret for at en rammeoverføring vil føre til at midlene som skulle ha blitt brukt til hjelpemidler vil bli brukt til andre formål. Nasjonalforeningen opplever at kommuner nedprioriterer tilbudet til personer med demens og deres behov for tilrettelagt omsorg, og vi frykter at dette vil utvides til å gjelde fordeling av hjelpemidler dersom dette forslaget blir gjennomført.

Forslaget om at kommunene skal ha fullt ansvar for finansiering, vil føre til større forskjeller i hjelpemiddeltilbudet mellom kommunene. Kommuner med god økonomi vil gi mer og bedre hjelpemidler til personer med demens enn kommuner med dårlig økonomi. Nasjonalforeningen opplever at personer med demens som flytter til institusjon ofte blir nedprioritert mht nødvendige og hensiktsmessige hjelpemidler. Kommunene anser det som lite hensiktsmessig med tilrettelagte hjelpemidler for sine pasienter fordi det tilbys heldøgns pleie og omsorg.

Vi frykter også at hjemmeboende personer med demens, som har et større behov for hjelpemidler enn det som tilbys i dag, vil få en ytterligere svekkelse i tilbudet av tilrettelagte hjelpemidler.

Dersom dette forslaget gjennomføres, frykter vi at forskjellen mellom å bo i en liten eller en stor kommune vil bli større. En nasjonal kartlegging, utført av Nasjonal kompetansesenter for aldring og helse på oppdrag fra Helsedirektoratet, viser at tilbudet for personer med demens i små kommuner er langt mindre tilrettelagt og mindre utbygd enn det er i større kommuner (*Gode tilbud i demensomsorgen, Aldring og helse, 2009*). Basert på våre erfaringer mht tilbudet til personer med demens tror vi at små kommuner vil mangle kompetanse på tekniske hjelpemidler, og i tillegg ha for lite folk til å kunne opprette gode fagmiljø.

Personer med demens er en brukergruppe som har stor nytte av å ta i bruk ny omsorgsteknologi, som bl.a. smarthusteknologi og lokaliseringsteknologi. Ny og eksisterende omsorgsteknologi kan bidra til at flere personer med demens kan bo lenger hjemme. Imidlertid har ikke teknologiske hjelpemidler fått en sentral plass i tilbudet til personer med demens her i landet.

Nasjonalforeningen støtter utvalgets forslag til at det opprettes et bredt sammensatt rådgivende ekspertorgan. Å ha en fortløpende vurdering og prioritering av hva som til enhver tid er å anse som et hjelpemiddel og hva som vil være et forbruksgode, vil være positivt. Videre mener vi at det er viktig og nødvendig at ny omsorgsteknologi raskt blir definert som hjelpemiddel slik at personer med demens kan få tilbud om et best mulig tilrettelagt hjelpemiddel når de har behov for det.

Nasjonalforeningen støtter utvalgets standpunkt om at det ikke er forenlig med prinsippene om likestilling, inkludering og deltakelse – i en eventuell ny formålsbestemmelse i regelverket – å innføre egenandeler på hjelpemidler som er ment å skulle kompensere for varige og vesentlige funksjonsnedsettelse.

Forslag i tilknytning til tilrettelegging av bolig

Utvalget peker på at med et økende antall eldre kan insitamentene i dagens finansieringsordning medføre at det ikke iverksettes generelle tiltak/tilrettelegging og/eller at det velges modeller som først og fremst er tilpasset finansieringsordningen.

Nasjonalforeningen erfarer at mange kommuner omprioriterer fra langtids sykehjemsplasser til mer hjemmebasert omsorg, omsorgsboliger og korttidsplasser, med henvisning til at "alle" vil bo hjemme lengst mulig og til trang kommuneøkonomi.

I Årsrapport 2008 Omsorgsplan 2015 (Helsedirektoratet) vises det til at det vil være behov for vel 37 000 flere tilrettelagte boliger fram til 2030. det ligger klare føringer i Demensplan 2015, som forventes skal følges opp i den enkelte kommune.

Botilbudene for personer med demens må ivareta deres behov for et rolig, stabilt og oversiktlig miljø for å kunne fungere optimalt. Det sentrale er at økonomien i den enkelte kommune gjør det mulig å prioritere trygge, gode omsorgstilbud for den økende gruppen personer med demens.

Behov for kompetanseløft, satsning på forskning og innovasjon

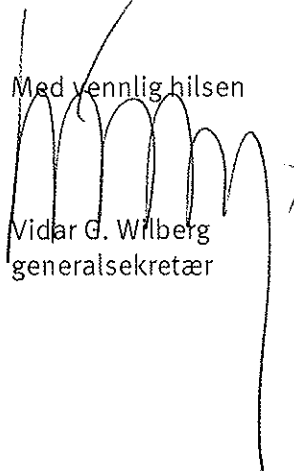
Nasjonalforeningen støtter forslaget om at det bør utarbeides en nasjonal strategi for kompetanse, forskning og innovasjon for hjelpemidler.

Økende levealder og vekst i andelen eldre og dermed gruppen av personer med demens vil føre til større utfordringer i samfunnet. Ny teknologi kan forbedre kvaliteten og øke produktiviteten i omsorgstjenestene. Vi foreslår at det utvikles og etableres en større programsatsning på omsorgsteknologi for eldre, og deriblant personer med demens, som en del av utvalgets forslag ved innovasjon og produktutvikling.

Utfordringen med bruk av omsorgsteknologi er å sikre god nok oppfølging av brukeren. Siden demens er en progredierende sykdom med svært individuell sykdomsforløp, er det spesielt viktig å ha tett oppfølging av personer med demens for å tilpasse hjelpemidlene til behovet gjennom hele sykdommen. Uavhengig av om utvalgets forslag om økt kommunalt ansvar for hjelpemidler blir gjennomført eller ikke, mener vi at det er et stort behov for opplæring av kommunalt ansatte i bruk og tilrettelegging av hjelpemidler for ulike grupper, og at dette bør samkjøres og koordineres med hjelpemiddelsentralene og spesialisthelsetjenesten.

Nasjonalforeningen for folkehelsen håper at disse momentene vil bli tatt hensyn til i de nye forslagene fra departementet.

Med vennlig hilsen

Vidar G. Wålberg
generalsekretær

Sigurd Sparr (sign)
leder, Nasjonalforeningen Demensforbundet